

Arvamuse esitamine raamatupidamise seaduse muutmise seaduse (428 SE) eelnõu kohta

Lugupeetud Jaak Aab!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) tänab Riigikogu majanduskomisjoni võimaluse eest avaldada arvamust raamatupidamise seaduse muutmise seaduse (428 SE) eelnõu kohta, mis muu hulgas annab kõikidele end äriregistris e-arve vastuvõtjatena registreeritud raamatupidamiskohustuslastele õiguse nõuda kauba või teenuse ostmisel teiselt raamatupidamiskohustuslaselt Euroopa standardile vastavat e-arvet.

Kaubanduskoja seisukohtade kokkuvõte:

- Kaubanduskoda peab igati positiivseks e-arvete kasutuselevõtu edendamist, kuid siiski me ei toeta kõiki eelnõus sisalduvaid punkte. Eelkõige oleme vastu eelnõu § 1 punktis 3 sisalduvale muudatusele selles osas, et end äriregistris e-arve vastuvõtjaks märkinud erasektori raamatupidamiskohustuslane võib soetatud kauba või teenuse eest tasumiseks nõuda müüjalt e-arve esitamist. Kuna see muudatus tekitab ettevõtetes segadust, selle järele puudub praktiline vajadus ning see ei ole hädavajalik e-arvete kasutuselevõtu edendamiseks, siis teeme ettepaneku jätta eelnõu § 1 punktist 3 välja ettevõtetevahelised arved ehk muudatus võiks puudutada üksnes erasektori ja avaliku sektori vahelisi arveid.
- Toetame eelnõu § 1 punktiga 3 plaanitavat muudatust selles osas, et edaspidi on avaliku sektori organisatsioonil õigus nõuda raamatupidamiskohustuslaselt ka muus formaadis arvet kui e-arvet ning raamatupidamiskohustuslasel ei ole enam kohustust esitada avalikule sektorile e-arvet.
- Teeme ettepaneku lükata edasi eelnõu jõustumise tähtaeg, et ettevõtjad, raamatupidajad ja majandustarkvara pakkujad oleksid valmis ka Euroopa standardile vastavaid e-arveid saatma ja vastu võtma või täiendama olemasolevaid lepinguid, et arve saatmise viisiks oleks muu lahendus kui Euroopa standardile vastav e-arve.

Järgnevalt esitame põhjalikumad seisukohad eelnõu kohta.

1. Ostja õigus nõuda e-arvet (eelnõu § 1 p 3)

Kehtiva raamatupidamise seaduse § 7¹ lg 7 kohaselt peab raamatupidamiskohustuslane esitama avaliku sektori organisatsioonile e-arve, kui ta võõrandab kaupa või osutab teenust avalikule sektorile. Eelnõu § 1 p 3 muudab seda põhimõtet selliselt, et edaspidi võib end äriregistris e-arve vastuvõtjaks märkinud raamatupidamiskohustuslane soetatud kauba või teenuse eest tasumiseks nõuda müüjalt Euroopa standardile vastavat e-arve esitamist. Muudatus kehtib nii avaliku sektori kui ka erasektori jaoks. See tähendab, et muudatuse jõustumisel võib edaspidi ka avaliku sektori organisatsioon nõuda e-arve asemel muus formaadis arvet, kuid samas saab ka erasektori raamatupidamiskohustuslane õiguse nõuda teiselt erasektori raamatupidamiskohustuslaselt e-arvet.

Toetame eelnõu § 1 punktiga 3 plaanitavat muudatust selles osas, et edaspidi on avaliku sektori organisatsioonil õigus nõuda raamatupidamiskohustuslaselt ka muus formaadis arvet kui e-arvet. Samas oleme plaanitavale muudatusele vastu selles osas, mis puudutab ettevõtetevahelisi arveid. Järgnevalt selgitame lähemalt, miks me ei toeta muudatust anda erasektori raamatupidamiskohustuslasele õigust nõuda teiselt erasektori raamatupidamiskohustuslaselt e-arvet.

1) Muudatus võib tekitada segadust.

Esmalt tekitab plaanitav muudatus segadust nende ettevõtjate jaoks, kes ei ole täna lepingus kokku leppinud, millisel viisil saadab müüja arve ostjale või ei ole see kokkulepe piisavalt detailselt kirja pandud. Näiteks kui pooltel puudub hetkel kokkulepe arve edastamise viisi osas ning ostja on end märkinud äriregistris e-arve vastuvõtjaks, siis võib eelnõu jõustumisel ostja nõuda müüjalt Euroopa standardile vastavat e-arvet, kuigi lepingupartnerid on varasemalt aastaid kasutanud näiteks PDF-arvet. Sellise ootamatu olukorra vältimiseks on pooltel mõistlik enne muudatuse jõustumist sõlmida lepingumuudatus, kuid see on täiendav koormus lepingupooltele. Lisaks on soovitatav lepingumuudatus vormistada ka siis, kui hetkel on lepingus kirjas, et arve edastatakse e-arvena, kuid ei ole täpsustatud, kas selle all on peetud silmas Eesti või Euroopa standardile vastavat e-arvet. Seega võib muudatuse jõustumine oluliselt muuta lepingupoolte varasemat praktikat arve edastamise viisi osas ning selliste ootamatuste vältimiseks tuleb muuta olemasolevaid lepinguid.

Segadus võib tekkida ka olukorras, kus ostja nõuab müüjalt plaanitavale muudatusele tuginedes e-arvet, kuid müüja ei täida seda nõuet. Sellisel juhul võib tekkida küsimus, kas müüja on kohustatud e-arve esitama ja mis saab siis, kui müüja keeldub Euroopa standardile vastava e-arve esitamisest ning esitab selle asemel näiteks Eesti standardile vastava e-arve või PDF-arve. Lisaks võib tekkida vaidlus, kas sellises olukorras võib ostja keelduda arve maksmisest, sest müüja saatis talle küll arve, aga mitte Euroopa standardile vastava e-arve. Kaubanduskoja hinnangul ei anna raamatupidamise seadusesse lisatav säte ostjale õigust keelduda arve maksmisest, kui müüja ei saada arvet Euroopa standardile vastava e-arvena.

2) Plaanitav muudatus ei täida oma eesmärki.

Seletuskirja (lk 1) kohaselt on plaanitava muudatuse peamine eesmärk soodustada Euroopa standardile vastavate e-arvete kasutuselevõttu.

Kaubanduskoja hinnangul ei pruugi eelnõus välja pakutud lahendus täita oma eesmärgi kahel põhjusel.

Esiteks võib muudatus vähendada e-arvete kasutamist või pidurdada e-arvete kasutamise kasvu, sest raamatupidamiskohustuslasel ei ole enam kohustust esitada avalikule sektorile e-arvet. Plaanitav muudatus annab avalikule sektorile õiguse nõuda müüjalt e-arvet, kuid kõik avaliku sektori organisatsioonid ei pruugi seda õigust edaspidi kasutada. Kui avalik sektor ei nõua enam e-arveid, siis selle tulemusena võib väheneda ka raamatupidamiskohustuslaste, kes hetkel ei kasuta e-arveid, motivatsioon võtta edaspidi kasutusele e-arved. Varasemalt on mitmete väiksemate ettevõtete jaoks olnud avaliku sektori e-arve nõue üks olulistest motivaatoritest kasutada kasvõi piiratud ulatuses e-arveid.

Teiseks ei suurenda plaanitav muudatus e-arvete kasutuselevõttu, sest sellega ei kaasne meie hinnangul ettevõtetevaheliste arvete puhul sisulist muudatust võrreldes tänasega. Juba praegu võib ostja nõuda müüjalt e-arvet ning selleks ei ole vaja muuta raamatupidamise seadust. Kui ostja nõuab täna e-arvet, kuid müüja ei soovi seda anda, siis ei toimu ka teenuse osutamist või kauba võõrandamist ning ostjal on võimalik pöörduda näiteks müüja konkurendi juurde, kes väljastab e-arve. Teine variant on see, et ostja lepib sellega, et saab e-arve asemel arve mõnes muus formaadis. Kolmandaks variantiks on see, et müüja aktsepteerib ostja soovi ning väljastab e-arve. Meie hinnangul jätkub sama olukord ka muudatuse jõustumisel, sest plaanitav muudatus annab ostjale õiguse, kuid ei pane müüjale kohustust esitada ostjale e-arvet. Lisaks ei sisaldu eelnõus ka sanktsiooni, mis järgneb, kui müüja ei esita ostja nõudel e-arvet. Seega ettevõtetevaheliste arvete osas on tegemist sisutühja sättega, mis ei aita suurendada e-arvete kasutuselevõttu.

3) Muudatuse järele puudub vältimatu vajadus.

Kaubanduskojale jääb ebaselgeks, millist praktilist probleemi soovitakse muudatuse abil lahendada. Meie hinnangul ei saa probleemiks olla üksnes see, et Eestis ei ole e-arvete osakaal kõikidest arvetest näiteks 80 või 100 protsenti. Kahjuks ei leia me ka seletuskirjast probleemi olemasolu kohta selgitusi. Kuna probleem ei ole teada, siis puudub selgus selles osas, kas eelnõus valitud lahendus on ikka kõige parem viis seda probleemi leevendada või lahendada.

Leiame, et täiendava regulatsiooniga tuleks sekkuda ettevõtetevahelistesse suhetesse üksnes siis, kui selleks on äärmiselt mõjuv põhjus. Hetkel puudub meie hinnangul muudatuse tegemiseks mõjuv põhjus. Samuti ei ole meile teadaolevalt praktikas tekitanud arvulisi vaidlusi arve formaadis kokku leppimine ettevõtetevaheliste tehingute puhul.

E-arvete osakaalu on võimalik kasvatada ka ilma raamatupidamise seadust muutmata. Ernst & Young Baltic ASi poolt läbi viidud 2021. aasta uuringus „E-arvete kasutamine avalikus sektoris ja ettevõtluses“¹ toodi välja (lk 2), et e-arvete osakaal kõikidest arvetest on ca 45%. Oleme saanud ettevõtjatelt signaale, et e-arvete osakaal on aasta-aastalt suurenenud ning seetõttu ei näe me vältimatut

¹ <https://realtimееconomy.ee/e-arvete-kasutamise-uuring>

vajadust vastava raamatupidamise seaduse muudatuse järele. Ettevõtetevaheliste e-arvete kasutuselevõtu soodustamiseks tuleb raamatupidamise seaduse muutmise asemel jätkata potentsiaalsete e-arvete kasutajate (eelkõige raamatupidajate) teadlikkuse tõstmist e-arvete kasutamise võimaluste kohta, sellega kaasnevast kasust ja anda ka praktilisi soovitusi e-arvete rakendamiseks.

Vajadust reguleerida praegusel hetkel ettevõtetevahelisi arveid vähendab ka asjaolu, et hetkel on Euroopa Liidus käimas läbirääkimised direktiivi ettepaneku osas, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ digiajastu käibemaksueeskirjade osas. Viidatud direktiivi kohaselt võib liikmesriikidel tekkida kohustus kehtestada raamatupidamiskohustuslastele e-arvete esitamise kohustus. Seega enne direktiivi jõustumist ei ole Eestil otstarbekas muuta ettevõtetevaheliste arvetega seotud regulatsioone.

Kaubanduskoja ettepanek:

Muuta eelnõu § 1 punkti 3 sõnastust selliselt, et see kohaldub üksnes erasektori ja avaliku sektori vaheliste arvete osas, kuid mitte ettevõtetevaheliste arvete puhul. Ettepanek on muuta viidatud sätte esimest lauset ja sõnastada see järgmiselt:

“3) paragrahvi 7¹ lõige 7 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(7) Käesoleva paragrahvi lõike 3 kohaselt end äriregistris e-arve vastuvõtjaks märkinud riigiraamatupidamiskohustuslane, kohaliku omavalitsuse üksus, avalik-õiguslik juriidiline isik või raamatupidamiskohustuslane, kelle üle eelnimetatutel on otseselt või kaudselt valitsev mõju või kes on hankija riigihangete seaduse § 5 tähenduses võib soetatud kauba või teenuse eest tasumiseks nõuda müüjalt e-arve esitamist.“

2. Jõustumise tähtaeg (eelnõu § 2)

Eelnõu § 1 punkti 3 kohaselt peab e-arve vastama e-arveldamise Euroopa standardile, mille kohta on avaldatud viide Euroopa Liidu Teatajas. Kuna Eesti e-arvete standardit ei ole aastaid muudetud ja sellega seoses on esile kerkinud teatud probleeme, siis ei ole Kaubanduskoda vastu üleminekule e-arveldamise Euroopa standardile. Samas peame oluliseks, et üleminek ei toimuks kiirustades ning jätaks erinevatele osapooltele piisavalt aega muudatusega kohanemiseks, näiteks äritarkvara arendamiseks. Ernst & Young Baltic ASi poolt läbi viidud uuringus „E-arvete kasutamine avalikus sektoris ja ettevõtluses“ (lk 4) on toodud välja, et EL-i e-arve standardi kasutuselevõtu mõistlik ajaline periood on ca 12–18 kuud, millest 6 kuu jooksul tehtaks arendused ja seejärel oleks 6–12 kuud, mille jooksul tuleks üle minna uuele standardile. Eelnõu kohaselt peavad nii ostjad kui ka müüjad olema valmis alates 2025. aasta 1. jaanuarist saatma ja võtma vastu Euroopa standardile vastavaid e-arveid, kui pooled ei ole teisiti kokku leppinud. Seega üleminekuks jääb oluliselt vähem aega, kui on uuringus antud soovitus.

Ettevõtjad vajavad pikemat üleminekuperioodi ka seetõttu, et paljudel juhtudel tuleb muuta olemasolevaid lepinguid ehk lisada lepingusse kokkulepe või varasemast konkreetsem kokkulepe, mis vormis tuleb arveid edastada.

Kaubanduskoja ettepanek:

EESTI
KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA

Kui Riigikogu majanduskomisjon ei arvesta Kaubanduskoja eelmises punktis toodud ettepanekut, siis palume lükata edasi eelnõu jõustumise tähtaega ühe aasta võrra ehk uus jõustumise tähtaeg oleks 2026. aasta 1. jaanuar.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ene Rammo

Finantsdirektor peadirektori ülesannetes

Marko Udras

marko@koda.ee 6040070